

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор” в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, научна специалност Специална педагогика към Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Факултет по науки за образованието и изкуствата, Катедра „Специална педагогика и логопедия“

- на тема: **Иновационен модел на обучението по природни науки за ученици с дислексия**

Автор: Атанасиос Теодорос Влахос

Научен ръководител: доц. д-н Милен Замфиров Замфиров

Рецензент: доц. д-р Даниела Спасова Боцева

I. Кратки данни за докторантурата

Атанасиос Теодорос Влахос е зачислен като редовен докторант и отписан с право на защита съгласно изискванията от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности във СУ „Св. Климент Охридски”.

Рецензията е изготвена в изпълнение на Заповед № РД 38-4/07.01.2019 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски”, решение на Научното жури по процедурата (Протокол № 1 от 22.01.2019 г.) и в съответствие с изискванията за условията и реда на ЗРАСРБ и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности във СУ „Св. Климент Охридски”.

II. Актуалност на тематиката, обща структура на дисертационния труд

Създаването на иновационен модел на обучение чрез използване на концептуални карти като образователни инструменти за преподаване на предметите по природни науки при ученици с дислексия обуславя актуалността и дисертабилността на темата.

Докторантът предполага, че чрез използването на концептуални карти за обучение във всяка от дисциплините по физика, химия и биология ще се подобрят уменията за учене при ученици с дислексия в гимназиална възраст.

Изследователското хрумване да се анкетираат учители във връзка с постиженията на учениците при тестово изпитване в областта на природните науки при преподаване с конвенционални методи и с концептуалните карти, обуславя апробацията и по-

нататъшната приемственост на идеята за приложението на концептуалните карти в обучението на ученици с дислексия.

III. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е с общ обем 225 страници, от които 160 същински текст, а останалите са приложения. Дисертацията се състои от увод, три глави, заключение, справка за приносите и публикациите на докторанта, литература и приложение. Библиографската справка включва 140 литературни източници, от които 127 на английски език, 6 на гръцки език и 7 на електронни ресурси.

В първа глава докторантът прави теоретичен анализ на специфичните нарушения на ученето, като акцентира върху дислексията. Представени са алтернативни методи за преподаване и обучение на ученици с дислексия по физика. Анализът продължава с разглеждане на същите и в гръцката образователна система.

Уменията на докторанта за работа с научен текст се наблюдават при направения сравнителен теоретичен анализ между американската и гръцката образователни системи, по отношение на учениците с дислексия. (виж Параграф 1.6. *Teaching Science to students with disabilities – Four critical areas*, стр. 31).

Изложението продължава с разглеждането на начини за адаптации на учебния материал в обучението по физика при ученици с дислексия, които се базират на концептуални карти. Параграф 1.8.3. *Adaptations in the teaching of Physics for students with Specific Learning Difficulties (SLD) with the help of concept maps* (виж стр. 41) ясно показва мотивацията на автора да насочи изследователските си търсения именно чрез прилагането на концептуалните карти като алтернативен инструментариум за обучение по физика при ученици с дислексия.

Във **втора глава** (*Постановка на изследването*) са ясно обособени предмета, обекта, целта и задачите на изследването, като е формулирана една изследователска хипотеза. Коректно описани са контингентът и методологията на емпиричното изследване.

Изследователското търсене налага обособяването на две групи като участници за реализиране на емпиричното изследване. Едната група е сформирана от ученици (контролна и експериментална) – общо 60 на брой, а другата от учители, предимно от сферата на специалното образование – 97 на брой.

За постигането на целта, докторантът си поставя 7 задачи. Разработката би спечелила, ако тези задачи са профилирани, съгласно вече обособените групи. Това би дало възможност за по-ясно проследяване на двете заложи изследователски линии – от една страна учениците, които се обучават чрез концептуалните карти и от друга – учителите, които използват концептуалните карти като обучителен инструментариум.

Основните инструментариуми за изследване са два, съгласно обособените две изследователски линии:

- 15 концептуални карти, обособени в три направления природни науки (по пет карти за всяко) – физика, химия и биология (виж стр. 70);
- Анкетно проучване чрез Google Drive platform (виж стр. 70-71).

В **трета глава** са представени резултатите от проведеното изследване. Дискусията е въз основа на задълбочен количествен и качествен анализ със съответната статистическа обработка. Разработката е богато онагледена с 83 схеми, 66 таблици и 14 графики (включително и отразените в приложната част).

IV. Научни приноси

Научните приноси са общо 5 и са обособени в две групи – с теоретичен и приложен характер. Приносите с теоретичен характер, които авторът определя са три. Първите два ги припознавам и цитирам по-долу, докато третият е по-скоро извод към аналитичната част от проведените изследвания.

Основни приноси с теоретичен характер:

- Разработени са концептуални карти в три направления природни науки (физика, химия, биология) за средно образование при ученици с дислексия.
- Систематизирани са професионалните отговорности и функции на специалисти, прилагащи различни модели на педагогическо взаимодействие при ученици с дислексия.

Основни приноси с приложен характер:

- За първи път в Гърция са апробирани и приложени 15 концептуални карти в три направления природни науки (физика, химия, биология) за средно образование при ученици с дислексия (с въпроси или упражнения).

- За първи път в Гърция е разработен въпросник по конкретна тема в три направления природни науки (физика, химия, биология) за средно образование при ученици с дислексия.

V. Автореферат

Авторефератът обхваща и акцентира върху важните моменти от дисертационния труд и отразява резултатите от проведеното емпирично изследване. Обемът му 50 страници.

VII. Публикации

Атанасиос Теодорос Влахос популяризира резултатите от проведените изследвания по дисертацията в шест статии в сборници и една в списание. Две от всички статии са самостоятелни, а останалите 5 са в съавторство.

Публикациите по темата на дисертацията съответстват на количественото изискване от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности във СУ „Св. Климент Охридски“.

VIII. Въпроси

1. „Въпросникът за учители“, използван в настоящето изследване е авторска разработка или адаптиран въпросник от друг автор?
2. Наложиха ли се промени в съдържанието на 15-те концептуални карти след тяхната апробация и ако „да“, то какви?

Заклучение

В заключение, смятам че предложеният дисертационен труд отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на СУ „Св. Климент Охридски“.

Убедено давам своята **положителна оценка** за дисертационния труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’** на Атанасиос Теодорос Влахос в област на висше образование: 1. Педагогически науки; професионално направление: 1.2. Педагогика, научна специалност „Специална педагогика“.

01.03.2019 г.

Изготвил рецензията:

/доц. д-р Даниела Боцева/